

**UTVECKLING AV PIXNEKLINIKENS VERKSAMHET SOM
EN DEL AV DEN ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGEN AV
MISSBRUKS- OCH BEROENDETJÄNSTER**

Marja Mustonen
Puh/Tel 040 141 7381
marja.mustonen@ovph.fi

INNEHÅLL

	sid
1. MÅLSÄTTNING	2
2. BESKRIVNING AV NULÄGET	2
2.1. Lagstiftning som styr tjänsternas genomförande	2
2.2. Köpta tjänster för institutionsbaserad missbruksrehabilitering	3
2.3. Pixnekliniken	3
3. MOTIVERINGAR FÖR FÖRÄNDRINGEN	4
4. FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER FÖR ATT GENOMFÖRA UTVECKLINGSÅTGÄRDERNA	5
5. PERSONALENS DELAKTIGHET	5
6. VÄSENTLIGA RISKER	6
7. TIDTABELL	6

1. MÅLSÄTTNING

Målet med den beskrivna förändringen är att utveckla och säkerställa missbruksvård och missbruksrehabilitering som utförs dygnet runt enligt vård- och servicebehovet för den svensk- och finskspråkiga befolkningen inom Österbottens välfärdsområde genom egen produktion. I enlighet med servicestrategin är målet också att öka andelen egen produktion i förhållande till köpta tjänster.

I fokus för förändringen står Pixneklinden, välfärdsområdets enda egen enspråkiga enhet för missbruksrehabilitering. De föreslagna utvecklingsåtgärderna riktas initialt mot att utveckla dess verksamhet.

2. BESKRIVNING AV NULÄGET

Till Österbottens välfärdsområdes uppgifter hör lagstadgad missbruks- och beroendevård samt -rehabilitering enligt hälso- och sjukvårdslagen, och missbruks- och beroendetjänster enligt socialvårdslagen, samt mentalvårdens basservice och psykiatri inom specialiserad sjukvård. Psykosociala servicens verksamhetsområdets tjänster bildar tillsammans med de andra verksamhetsområdena en fungerande helhet som möjliggör en smidigare vård och service för personer med både psykiska störningar och missbruks- och beroendeproblem.

Missbruksvård och missbruksrehabilitering utförs som öppenvårdstjänster vid de psykosociala centren och ungdomsstationerna inom området. Tillnyktring, avgiftnings- och avvänjningsvård är organiserade till beroendepsykiatriska avdelningen i H-huset. När det gäller institutionsbaserad missbruksrehabilitering tillhandahålls tjänsterna antingen genom egen produktion eller som köpta tjänster.

2.1. Lagstiftning som styr tjänsternas genomförande

Lagstiftningen som reglerar missbruks- och beroendevård har ändrats från och med början av 2023. Tjänster för missbruks- och beroendevård regleras i hälso- och sjukvårdslagen (särskilt paragraferna 28 och 28a) och socialvårdslagen (särskilt paragraferna 22, 24, 24a). Utöver dessa regleras vård mot patientens vilja på grund av missbruk eller hälsorisk i missbruksvårdslagen.

Bedömning av behovet av missbruksvård görs enligt hälso- och sjukvårdslagen när det handlar om vårdbehov enligt denna lag och enligt socialvårdslagen när det handlar om stöd genom socialvårdens metoder. När en person har både hälsorelaterade missbruks- och beroendesymtom och samtidiga sociala utmaningar och vardagliga utmaningar med att klara sig själv, måste bedömningen av vård- och servicebehovet utföras i samarbete mellan social- och hälsovårdspersonal.

Institutionsbaserad behandling av missbruk är vård enligt hälso- och sjukvårdslagen. Det fattas inget förvaltningsbeslut om vården och rehabiliteringen. Om en persons behov av missbruksrehabilitering är relaterat till sociala omständigheter, miljön och social rehabilitering, genomförs rehabiliteringen genom socialvårdens metoder och innehåll. Ett beslut om socialvårdens tjänster fattas.

Institutionsbaserad missbruksrehabilitering har hittills organiserats inom Österbottens välfärdsområde enligt socialvårdslagen och med tjänstemannabeslut från socialvården. Den ändrade lagstiftningen kräver en förändring av verksamhetsmodellen. Framöver kommer missbruksvården att organiseras genom beslut av hälso- och sjukvårdens myndigheter.

2.2. Köpta tjänster för institutionsbaserad missbruksrehabilitering

Österbottens välfärdsområde köper institutionsbaserad missbruksrehabilitering från flera olika serviceproducenter. För den finskspråkiga befolkningen genomförs missbruksrehabilitering helt som köpta tjänster. Inom Österbottens välfärdsområde finns för närvarande inga privata serviceproducenter. De närmaste privata enheterna för institutionsbaserad missbruksrehabilitering ligger i Etseri inom Södra Österbottens välfärdsområde och i Kankaanpää inom Satakunta välfärdsområde. I vissa situationer har missbruksrehabilitering köpts för den svenskspråkiga befolkningen från Sverige.

Nyckeltal:

KÖPTA TJÄNSTER

År Vuosi	Klienter Asiakkaat	Vårddygn Hoitopäiviä	Egentliga uppgifter Talouden toteuma	Vanligaste tjänsteleverantörerna och priser/dygn Yleisimmät palveluntuottajat ja vuorokausihinta
2022	96	3000	446 616€	
2023	96	3106	376 345€	
1-9 2024	58	1639	376 345€	Kantamo (Kärkölä) 232,14 Helppi yhteisö (Kontioranta) 195€/vrk Kankaanpään A-koti (Kankaanpää) 245€/vrk Kantamo Fenix (Ähtäri) 232,14€/vrk Mikkeli yhteisö (Mikkeli) 245€/vrk

2.3. Pixneklinden

Institutionsbaserad missbruksvård- och rehabilitering för den svenskspråkiga befolkningen i området genomförs som egen produktion på Pixneklinden i Malax. Pixneklinden är den enda helt svenskspråkiga enheten för missbruksrehabilitering i Finland.

Enheten har åtta (8) klientplatser. Grundrehabiliteringsperioden är 4–8 veckor. Kunderna kommer vanligtvis till enheten efter att ha genomgått tillnyktrings- och avvänjningsvård och på basis av en bedömning av servicebehovet och ett beslut om tjänster, som genomförs i samarbete mellan en socialarbetare och en yrkesmässig missbruksservice vårdare.

Rehabiliteringsperioden genomförs enligt en individuell plan. Rehabiliteringen innehåller gruppsamtal, enskilda samtal och olika föreläsningar samt deltagande i AA-, NA- och GA-kamratstödsgrupper. Rehabiliteringen drar också nytta av fysiska aktiviteter i den omgivande miljön. Efter grundvårdsperioden och hemkomsten har klienterna möjlighet att få stöd i sin rehabilitering via distanskontakt med enheten. Dessutom erbjuds kortare rehabiliteringsperioder i intervallform som stöd för återhämtningen.

Personalsammansättningen på enheten:

1 sjukskötare

2 handledare

3 vårdare

1 ledande handledare

1 enhets närchef

Det finns totalt 7,07 årsverken inom vårdarbete.

Läkartjänster (allmänmedicin) tillhandahålls som köpt tjänst.

PIXNEKLINIKENS NYCKELTAL

År Vuosi	Klienter Asiakkaat	Vård dygn Hoitopäiviä	Beläggingsgrad Käyttöaste	Nettopris/ vård dygn Hoitopäivän nettohinta	Egentliga uppgifter Talouden toteuma	Försäljningsinkomst Myyntituotot Enskilda klienter Yksittäisiä asiakkaita
2022	72	1633	56,8		689 199€	60 784
2023	80	1739	67,3	328,40€	707 115€	92 748
1-9 2024	59	1112	58,2	457,75€	496 260 €	21 356
					TA 2024 727 915€	

3. MOTIVERINGAR FÖR FÖRÄNDRINGEN

Österbottens välfärdsområde har fastställt att minskning av köpta tjänster och utveckling av egen produktion är en del av välfärdsområdets servicestrategi och åtgärder för att balansera ekonomin. Nyckeltalen för institutionsbaserad missbruksrehabilitering visar att vår egen produktion har varit underutnyttjad under välfärdsområdets existens. Den genomsnittliga beläggingsgraden för klientplatserna i den egna enheten är 61%.

Österbottens välfärdsområde kan för närvarande inte erbjuda institutionsbaserad missbruksrehabilitering på lika villkor för alla kunder. De svenskspråkiga klienterna får tjänsten vid områdets egna enhet. De finskspråkiga hänvisas till institutionsbaserad missbruksrehabilitering på olika platser runtom i Finland och har inte möjlighet att få rehabilitering som närservice.

I vissa fall kan det vara fördelaktigt för klienten att genomgå missbruksrehabilitering på avstånd från sin hemort. Den nuvarande verksamhetsmodellen och den låga beläggningen av den egna svenskspråkiga enheten stödjer dock inte, att svenskspråkiga eller tvåspråkiga klienter skulle hänvisas till rehabilitering utanför välfärdsområdet. Detta skapar en ojämlikhet mellan både de svenskspråkiga och finskspråkiga klienterna.

Österbottens välfärdsområde måste utveckla sina egna dygnet runt tjänster för missbruks- och beroendevård för att bättre möta invånarnas servicebehov. Klienterna ska också kunna få vård och service på sitt modersmål. Den nuvarande modellen med en enspråkig enhet möjliggör inte utvecklingen av egen serviceproduktion för alla kundgrupper.

Servicekedjorna och processerna inom missbruksvården och rehabiliteringen måste harmoniseras så att kundens behov av vård och tjänster kan uppfyllas i enlighet med de vård- och servicekedjor som

hälso- och sjukvårdslagen och socialvårdslagen föreskriver. Valfärdsområdets utveckling av egen missbruksvården gör det också möjligt att hantera kundernas somatiska sjukdomar som närservice. Även socialvårdens behov och tjänsternas genomförande kan tillgodoses snabbare om kundernas missbruksrehabilitering och övrig (social) rehabilitering utförs inom det egna valfärdsområdet.

Valfärdsområdets öppenvård och till exempel tredje sektorns kamratstödsgrupper är lättare att koppla till fortsatt vård när tjänsten utförs inom egna valfärdsområdet som närservice.

4. FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER FÖR ATT GENOMFÖRA UTVECKLINGSÅTGÄRDerna

Utforma en förändringsplan:

- Utarbeta en genomförandeplan för utvecklingsåtgärderna
- Definiera valfärdsområdets lagstadgade grunder för organiseringen av missbruksvård och -rehabilitering, kriterier för tillgång till vård, samt genomförande av missbruksvård och -rehabilitering och kom överens om arbetsfördelningen
- Bedöm de kvantitativa och yrkesmässiga behoven av personalresurser och kartlägga kompetensen, kom överens om vidareutbildningsåtgärder för att förbättra personalens kompetens och språkliga kompetens
- Utvärdera användningen och effekten av arbetsmetoder inom missbruksvård och -rehabilitering samt diversifiera användningen av arbetsmetoder
- Utred behovet av tjänster inom tvåspråkiga valfärdsområden och bestäm antalet klientplatser utifrån detta
- Utred enhetens utrymmesbehov och vidta åtgärder om utrymmesbehoven kräver ändringar i de befintliga lokalerna
- Avsätt nödvändiga medel i budgeten för genomförandet av de nödvändiga förändringarna
- Involvera kunderna i utvecklingen av verksamheten genom att inkludera erfarenhetsexperter i utvecklingsarbetet och samla in klientrespons i olika skeden av verksamhetsutvecklingen.

5. PERSONALENS DELAKTIGHET

Personalen på Pixneklinsen informerades och hördes för första gången om den föreslagna förändringen den 9.10.2024. Personalens inställning till förslaget att göra enheten tvåspråkig är för närvarande mycket reserverad. Personalen har svenska som modersmål och de flesta har svaga kunskaper i finska. Personalen anser att de för närvarande inte kan erbjuda service på finska. Personalen anser att om enheten börjar ta emot även finskspråkiga klienter, skulle vårdkvaliteten försämrats på grund av personalens bristande kunskaper i finska.

Om tillstånd för planering och genomförande av utvecklingen av Pixneklinsen till en tvåspråkig verksamhet ges, kommer planeringen att inledas med att definiera de åtgärder som behövs för att säkerställa att klienterna får vård och rehabilitering på sitt modersmål. Personalen vid enheten kommer att involveras i alla skeden av verksamhetsutvecklingen. I vilket fall som helst behöver enhetens verksamhet utvecklas för att öka effektiviteten i missbrukarvården. Dessutom kräver omvandlingen av enheten till en enhet som uppfyller hälso- och sjukvårdslagen också en uppdatering av enhetens interna och externa vård- och serviceprocesser.

6. VÄSENTLIGA RISKER

De väsentliga riskerna i samband med förändringen av verksamheten har bedömts den 10.10.2024 (bilaga). Riskbedömningen har genomförts med hjälp av EVA-förhandsbedömningsverktyget som används inom Österbottens välfärdsområde. I riskbedömningen deltog: enhets närchef Camilla Berts-Orré och ledande handledare Linda Hasselblatt från Pixnekliniken, avdelningssköterskan Sofia Storfors från beroendepsykiatriska avdelningen, serviceenhets chef Noora Ekström, kvalitetskoordinatör Riika Mäkivalta från kvalitets- och övervakningsenheten samt riskhanteringsexperten Anna Granö. Dessutom deltog chefen för mental- och missbruksvården Marja Mustonen, verksamhetsområdets direktör Kosti Hyvärinen och sektordirektör Erkki Penttinen.

7. TIDTABELL

Tillräckligt med tid måste avsättas för att genomföra verksamhetsförändringen. Verksamheten kan inledas i ny form tidigast den 1.1.2026.